

EVOLUȚIA SĂNĂȚII PUBLICE ÎN ROMÂNIA

Dr. *Gödrî Dora Ana*, Prof. dr. *Liliana Rogoza*,
Universitatea "Transilvania" Brașov - Facultatea de Medicină;
Spitalul Clinic Județean de Urgență Brașov

Abstract

Public health is a multidisciplinary field that includes the use of science and fundamental and applicative, education, social sciences, economics, management and communication skills to promote a prosperous life of the individual and the community. The history of public health is essential for the evolution of thinking about health. The foundation of contemporary public health organization was released at the end of the nineteenth century and first half of the XX century. At present requirements than public-health medical assistance and accessibility to all types of medical services, including those highly specialized and skilled, are inflated and can not be covered by the financial and human resources available. Both developed countries and those in poor or developing countries are confronted with the same problem - effective management of limited resources. Serious health problems have required the attention of universities which were involved in the national control of communicable diseases, some of the non-extension with the mass reduction of infantile mortality or promoting health.

Keywords: public health, history of medicine,

Sănătatea publică este un domeniu multidisciplinar care include și utilizează știința fundamentală și aplicativă, învățământul, științele sociale, economia, managementul și deprinderile de comunicare pentru a promova o viață prosperă a individului și comunității. Ea mai include și politica și arta de administrare a diverselor servicii individuale și comunitare. Această viziune integrală și echilibrată, poate reprezenta o renaștere a tradițiilor clasice grecești cu aplicarea cunoștințelor și experienței moderne ale sănătății publice.

Aristotel afirma despre sănătate: "Sănătatea corpului și minții sunt atât de importante pentru o viață prosperă, încât dacă considerăm că omul, ca ființă umană, are drepturi personale, atunci el are dreptul moral absolut la acea măsură de sănătate prosperă, pe care societatea poate să i-o asigure"

Istoricul sănătății publice este indispensabil legat de evoluția gândirii sanitare. Încă din antichitate s-au conștientizat intuitiv legătura dintre sanitație și sănătate, precum și rolul igienei personale, nutriției și activității fizice în menținerea sănătății.

Sistemele sociale și religioase antice considerau boala drept o pedeapsă pentru păcate ceea ce excludea posibilitatea de cercetare a naturii bolilor și tentativele de prevenire a lor, aceste acțiuni fiind tratate ca o intervenție în voia lui Dumnezeu. Asistența sanitară era

considerată drept responsabilitate religioasă de caritate menită să ușureze suferința păcătoșilor. Considerarea bolii drept pedeapsă pentru păcat pe parcursul a multor secole a fost o frână pentru tentativele de prevenire și combatere a maladiilor. Această mentalitate continuă și astăzi prin conceptul de "culpabilitate a victimelor". Pacienții cu SIDA, spre exemplu, sunt considerați drept jertfe ale propriului comportament, lucrătorii traumatizați la serviciu sunt catalogați victime ale propriei neglijențe, iar bolile celor obezi și fumători sunt considerate meritate prin modul lor nesănătos de viață.

Necesitatea de a proteja societatea de importarea și transmiterea bolilor infecțioase a devenit clară după pandemiile ucigătoare de lepră, pestă, sifilis, vaniolă, rujeolă și alte boli contagioase din Evul Mediu. Odată cu evoluția bolilor pandemice au fost găsite măsuri de prevenire a transmiterii lor cum ar fi izolarea leproșilor, măsurile de carantină pe corăbii și închiderea băilor publice.

Cercetările epidemiologice ale holerei, febrei tifoide, bolilor profesionale și stărilor de deficiență din secolele XVIII-XIX au relevat relațiile cauzale și căile eficiente de intervenție cu mult înainte de descoperirea etiologiei acestor boli. Chiar și în secolul XX până la stabilirea științifică a etiologiei bolilor practica sanitară publică funcționa pe principii pragmatice.

Bazele organizării sănătății publice contemporane au fost puse la sfârșitul secolului XIX și în prima jumătate a secolului XX. Măsurile de sanitație a apei, utilizarea deșeurilor, controlul asupra calității alimentelor, înființarea instituțiilor de sănătate publică, precum și perfecționarea tehnologiei de vaccinare au contribuit decisiv la stabilirea unui control epidemiologic asupra bolilor infecțioase.

În epoca modernă accentul primordial este pus pe epidemiologia și profilaxia bolilor non-infecțioase. Cercetarea influenței dietei și fumatului asupra morbidității bolilor cardio-vasculare, precum și a fumatului asupra cancerului pulmonar s-au soldat cu depistarea factorilor de risc de dezvoltare a acestor maladii cronice.

Realizarea visului utopic al agențiilor naționale și internaționale de sănătate de a atinge "Sănătatea pentru toți" se confruntă cu obstacole dificile cum ar fi inechitatea socială, lipsa resurselor și stabilirea priorităților. Managementul asistenței medico-sanitare de astăzi este orientat spre utilizarea cât mai eficientă a resurselor. La etapa actuală cerințele publice față de asistența medico-sanitară și accesibilitatea tuturor tipurilor de servicii medicale, inclusiv a celor specializate și înalt calificate, sunt exagerate și nu pot fi acoperite din resursele financiare și umane disponibile. Atât țările dezvoltate, cât și cele sărace sau în curs de dezvoltare se confruntă cu aceeași problemă – managementul eficient al resurselor limitate.

În România, în domeniul pregătirii medicale postuniversitare există și specializare în domeniul: sănătate publică și management sanitar. Considerăm că această specializare din cadrul profesiei medicale a fost prea mult timp marginalizată și greșit înțeleasă. Probabil că în anii care vin se va produce o schimbare în bine a percepției rolului și locului sănătății publice în societatea românească. Ne bazăm în această afirmație pe faptul de necontestat că în orice societate democratică civilizată, occidentală, europeană, sănătatea publică este respectată ca profesie utilă medical, social și economic, complexă metodologic și profesional și relevantă social.

Sănătatea publică s-a dezvoltat ca disciplină științifică pe măsură ce a căpătat importanță microbiologia, chimia sanitară și epidemiologia și s-a diversificat igiena. Preocupările sociale și comunitare au dominat învățământul universitar, iar problemele critice ale sănătății

din mediul rural au făcut să apară o literatură bogată în acest domeniu la București și Iași (Gh. Banu, Th. Ilea, P. Pruteanu).

Problemele grave ale sănătății au solicitat atenția universităților care s-au implicat în programele naționale de control a unor boli transmisibile, ale unora netransmisibile cu extindere în masă, ale reducerii mortalității infantile sau ale promovării sănătății reproducerii. În acest cadru se plasează și participarea cadrelor didactice de la București după 1990 în procesul nou și dificil al reformei sistemului de îngrijiri din România. Această schimbare a creat necesități noi în domeniul cercetării - dezvoltării și asistenței tehnice, nevoie resimțită și astăzi. Astfel se explică apariția Institutului Național pentru Servicii de Sănătate și Management în 1991.

Învățământul de medicină socială a început în urmă cu 65 de ani la București prin Gh. Banu, dar bazele științifice ale sănătății publice moderne au fost puse la Cluj, de către I. Moldovan și colaboratorii săi. Se pot identifica domenii de preocupări dominante la fiecare din școlile de sănătate publică din principalele provincii ale României: astfel, la Iași - medicina rurală, demografia și epidemiologia; la Cluj - metodele cantitative, asistența medico-socială, importanța familiei și proiectarea reorganizării sistemului sanitar prin Legea Sanitară și de Ocrotire din 1930, la Timișoara - demografia și medicina de familie. La București cel mai important centru pentru învățământul sănătății publice și managementului sanitar din țara noastră, principalele preocupări au vizat: evaluarea stării de sănătate și a calității vieții legate de sănătate, analiza complexă a reproducerii umane, utilizarea de metode noi pentru măsurarea și compararea mortalității generale și infantile, aplicarea metodelor statistice și epidemiologice în sănătatea publică, sănătatea rurală, medicina și medicul de familie, planificarea și evaluarea sanitară, promovarea sănătății și educația pentru sănătate, strategiile preventive de masă precum și capitolele noi ale managementului sanitar. Un loc particular l-a ocupat după 1992 reforma sistemului de îngrijiri de sănătate din România.

Conținutul actual al programelor de formare în sănătate publică și management corespunde Cartei Uniunii Europene privind

cerințele de formare ale medicilor specialiști în sănătate publică, elaborate în 1995.

Cum această disciplină nu se putea dezvolta în afara societății ea a suferit influența curentelor ideologice din România anilor 1940 - 1990. Este vorba, pe de o parte de teoriile eugenice și biopolitice prezente în unele din lucrările lui Gh. Banu și I. Moldovan și după 1947-1948, de influența generală a școlii sovietice a lui Semasco în toate centrele universitare, mai ales în capitolele care priveau principiile ocrotirii sănătății, planificarea și modelul organizării sanitare.

Sănătatea publică poate fi conceptualizată în cel puțin cinci moduri diferite: ca stare de sănătate a populației, adică a comunităților

umane; ca implicare a statului, a autorităților publice pentru asigurarea sănătății populației; ca sistem social și ca implicare a societății pentru protejarea și promovarea sănătății; ca profesie medicală; ca ansamblu de cunoștințe, abilități, metode și tehnici.

Bibliografie selectivă

1. Tulchinsky T., Varavikova E., - Noua Sănătate Publică- Ulysse, Chișinău, 2003, 1-40.
2. Moldovan I., - Amintiri și reflexiuni – Ed. Universitara, București, 1996, 23-45, 67-78.
3. Mincă D., - Sănătate publică și management sanitar- Ed. Universitara, București, 2005, 6-7.